

קרן פנסיה ותיקה

עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות

**דוחות כספיים ביניים
ליום 31 במרס
2020**

קרנות הפנסיה הוותיקות

דוח המנהל המיוחד ליום 31 במרס, 2020

1		פתח דבר
1	א.	כללי
2	ב.	הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי
3	ג.	כרית ביטחון לקרנות
4	1.	תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה
4	1.1.	מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה
8	1.2.	אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון
13	1.3.	חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון
15	2.	מצב כספי-ההתחייבויות הפנסיוניות
15	2.1.	הערכת ההתחייבות האקטוארית
16	2.2.	גרעון הקרן
16	2.3.	אופן חישוב הסיוע לקרנות
16	2.4.	שיטת חלוקת הסיוע
16	2.5.	כרית ביטחון לקרנות
17	3.	תוצאות הפעילות
17	3.1.	תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)
18	4.	השפעת גורמים חיצוניים
18	4.1.	התחייבויות תלויות ותביעות:
19	5.	בקורות ונהלים חיצוניים
20	6.	בקרה פנימית על דיווח כספי:

פתח דבר

א. כללי

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הן "קופות גמל לקצבה" ו"קרנות ותיקות", כהגדרת המונחים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הפיקוח גמל") ובתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות מס הכנסה"), והן מאושרות ופועלות לפיהם. קרנות אלו סגורות למצטרפים חדשים החל מיום 1.4.95, בהתאם להחלטת הממשלה.

בעקבות הגרעונות שנוצרו בחלק מקרנות הפנסיה הוותיקות, בוצעה במהלך שנת 2003 רפורמה מקיפה.

במסגרת הרפורמה האמורה הותקן תקנון אחיד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר: מבטחים, מקפת, קג"מ, נתיב, בניין, חקלאים, אגד והדסה (להלן: "הקרנות" או "קרנות הפנסיה" או "הקרנות הוותיקות שבהסדר") ומונה להן מנהל מיוחד. כן נקבע במסגרת אותה רפורמה כי יינתן סיוע ממשלתי לקרנות שבהסדר לצורך מימון הגרעונות האקטואריים.

החל מיום 1 באוגוסט 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), למנהל המיוחד נתונות כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים שלו.

לצורך הסדרת האיחוד התפעולי של הקרנות הוותיקות שבהסדר, נחתם בין הקרנות "הסכם לאיחוד תפעולי" המהווה תשתית משפטית להסדרת התפעול המשותף, לרבות בנושא חלוקת הוצאות התפעול בין הקרנות. האיחוד התפעולי בין הקרנות שבהסדר הביא לצמצום משמעותי בעלויות התפעול וכן להתייעלות בעבודה השוטפת.

במסגרת האיחוד התפעולי של הקרנות, נשמרת הזהות המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן.

ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, מעבירה הממשלה לקרנות סיוע ממשלתי (פירוט לעניין היקף הסיוע הממשלתי הכולל ראה בסעיף 3.5.3).

ביום 29 באוגוסט, 2013 הורה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "הממונה על שוק ההון" או "המפקח על הביטוח") על עדכון לוח תזרים המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. ביום 30 בדצמבר, 2014 הורה הממונה על עדכון נוסף של לוח תזרים המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה, וזאת בשל נסיבות הנוגעות לתקציב המדינה לשנים 2014 ו-2013.

עדכון לוח תזרים המזומנים שבוצע באוגוסט 2013 הביא להארכה של 10 שנים בתקופה הכוללת להעברת הסיוע הממשלתי הישיר לקרנות (כך שמועד סיום העברת הסיוע האמור נקבע לשנת 2048 במקום שנת 2038 לפי לוח תזרים המזומנים הקודם).

הפריסה המעודכנת הגדילה את שווי הסיוע ובנוסף הביאה להארכת משך החיים הממוצע של נכסי הקרנות ולצמצום הפער הכולל שבין משך החיים הממוצע של ההתחייבויות בקרנות ביחס לנכסי הקרנות.

ככל שכלל נכסי הקרן, לרבות הסיוע הממשלתי, לא יספיקו לכיסוי מלוא סכום הגרעון האקטוארי, או ככל שיתקיים עודף אקטוארי, יופעל מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בהוראות התקנון האחד, וזאת אם הגרעון או העודף האקטוארי הם בשיעורים הקבועים לעניין הפעלת המנגנון לפי הוראות התקנון.

ביום 3.3.2015 פרסמה רשות שוק ההון הבהרה, לפיה בכוונתה לקבוע בהוראות הממונה לדיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות, שינוי באופן הדיווח על התחייבויות ונכסי הקרן, כך ששיעור הגירעון או העודף המוצג במאזן יהיה זהה לשיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון.

רשות שוק ההון הבהירה כי יש להפעיל את מנגנון האיזון רק אם שיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון הקרן, עולה על השיעור הקבוע בתקנון, וזאת במובחן משיעור הגירעון המוצג במאזן. על פי הוראות התקנון, אם הגרעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות של הקרן, או ככל שיווצר גרעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיפחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגירעון.

יצוין כי באופן דומה, ככל שיווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור. מנגנון האיזון האקטוארי כולל הוראה נוספת ולפיה ככל שגרעון הקרן עולה על 0.65% מסך התחייבויותיה, וזאת בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין, תהיה הקרן רשאית להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח.

גובה הגירעון או העודף האקטוארי עשוי להשתנות בשל שינויים שיחולו בהנחות האקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת המאזנים האקטואריים, ובמיוחד בגין שינויים שחלים בשיעורי ריבית ההיוון. סדרת שיעורי ריבית ההיוון נקבעת על פי שיעורי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר (להלן: "ווקטור הריבית").

היוון לפי ווקטור הריבית מתבצע על ידי היוון של תשלומים או הכנסות עתידיים של הקרנות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחנת. שינויים קטנים יחסית בווקטור הריביות גורמים לשינויים גדולים בערך הנכסים וההתחייבויות, וכתוצאה מכך משפיעים באופן ניכר על היווצרות גירעון אקטוארי או עודף אקטוארי.

יצוין כי אופן חלוקת כספי הסיוע הישיר לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ליום 31 במרס, 2020 עומד שיעור הגירעון לפני אומדן סיוע ממשלתי וכרית הביטוח עומד על 9.8% בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

שיעור הגרעון לאחר אומדן הסיוע הממשלתי וכרית הביטוח עומד על 0.7% בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

ג. כרית ביטחון לקרנות

על מנת להגן על עמיתי וגמלאי קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות. על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הוועדה הציבורית"). ביום 17 באוגוסט, 2011 הגישה הוועדה הציבורית את הדוח הסופי שלה לשר האוצר.

במכתב מיום 16 ביוני 2009 הביא מנכ"ל משרד האוצר והממונה על התקציבים דאז את עמדת הדרג המקצועי במשרד האוצר באשר לעקרונות יישום כרית הביטחון (להלן: "מכתב העקרונות"). בהתאם להנחיית הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון, ניתן ביטוי לאמור במכתב העקרונות במסגרת מאזני הקרנות הוותיקות שבהסדר החל משנת 2008 וסכום הסיוע בגין כרית הביטחון נכלל בדוחות הכספיים והאקטוארים. במקביל, במהלך שנת 2012 פרסם משרד האוצר תזכיר חוק, ובהמשך טיוטת חוק אשר מסדירה את הסוגיה.

ביום 29 לינואר 2017 פרסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (להלן "החוק"). במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 101טו1, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה. בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח. סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש בין (א) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן. (ב) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%. בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון, ולא תיצור עודף.

יצוין כי אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ 40,771 מיליוני ש"ח.

פיצוי בגין רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון עבור השנים 2009-2019, עומד על סך של 50,914 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 31 במרס 2020 לכ- 40,771 מיליוני ש"ח.

1. תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה

1.1. מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר פועלות יחד תחת תקנון אחיד החל מ-2003, כל קרן הינה ישות משפטית נפרדת. משנת 2008 הקרנות פועלות תחת איחוד תפעולי שבראשם עומד המנהל המיוחד.

1.1.1. צורת ההתאגדות

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאיים
ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבנין
ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הגמלאות של חברי אגד בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים
אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)

קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ
(בניהול מיוחד)

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי
מפעלי משק ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)

1.1.2. מינוי מנהל מיוחד

החל מיום 1 באוגוסט, 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. בהתאם להוראות סעיפים 78(ו) ו-70(ב) לחוק הפיקוח, מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...".

תפקידים נוספים של המנהל המיוחד, הנוגעים לתכנית ההבראה החלה על הקרנות הוותיקות שבהסדר, קבועים בהוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח, ובהם איתור נכסי הקרן, מימוש ומכירתם; יישום התקנון האיחודי; וכן מימוש התפעול המשותף של הקרנות הוותיקות שבהסדר.

1.1.3. ועדת מנהלה

לפי הוראות חוק הפיקוח, מונתה ועדת מנהלה לכלל הקרנות הוותיקות שבהסדר. לוועדת המנהלה כל הסמכויות הנתונות לוועדת המנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, היינו מינוי רואה חשבון ואישור דוחות כספיים. בנוסף, תפקידיה הם לאשר את תוכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה לאישור המפקח, וכן לאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרנות הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

חברי ועדת המנהלה מה 16 בספטמבר 2019
ד"ר שלומית זוטא - יו"ר.
הגברת ג'קי סטרומינגר - חברה.
פרופ' זיו רייך - חבר.

חברי ועדת המנהלה עד ה 16 בספטמבר 2019
השופט (בדימוס) ישי לויט - יו"ר.
מר שמואל אביטל - חבר.
מר גד ארבל - חבר.

1.1.4. ועדת השקעות

לפי הוראות סעיף 11 לחוק הפיקוח גמל, על דירקטוריון של חברה מנהלת למנות ועדת השקעות לכל קופת גמל שבניהול החברה, ורשאי הדירקטוריון למנות ועדת השקעות אחת למספר קופות גמל כאמור.

בהתאם להוראות אותו סעיף, רוב חברי ועדת ההשקעות יהיו בעלי כשירות לכהן כדירקטורים חיצוניים, כהגדרת המונח בחוק החברות, התשנ"ט-1999, והמוגדרים בחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה כ"נציגים חיצוניים".

בתקנה 41 ה'3 (ב1) לתקנות מס הכנסה, נקבע כי בקופת גמל אשר מונה לה מנהל מיוחד מכח חוק הפיקוח, ימנה המנהל המיוחד את חברי ועדת ההשקעות, באישור המפקח על הביטוח, והמנהל המיוחד יכהן כחבר בוועדת ההשקעות אך לא כיו"ר הוועדה, וכיו"ר הוועדה יכהן נציג חיצוני.

הוראות לעניין כשירות חברי הוועדה, דרכי מינויים, דרכי התכנסות הוועדה ודרכי עבודתה מצויות בתקנות מס הכנסה.

תפקידי ועדת ההשקעות קבועים בסעיף 11(ב) לחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה, ועיקריהם:

- קביעת מדיניות השקעות של הקופה במסגרת המדיניות הכוללת שקבע הדירקטוריון;
 - קביעת סוגי עסקאות הטעונות אישור מראש של ועדת ההשקעות טרם ביצוען, וכן קביעת שיעורי ההחזקה בניירות ערך מסוגים שונים הטעונים אישור מראש בטרם רכישתם;
 - קביעת נכסי בסיס של אופציות וחוזים עתידיים; קביעת שעור מרבי של בטוחות שניתן להעמיד במסגרת עסקאות;
 - קביעת סוגי ניירות ערך שניתן למכור בחסר;
 - הנחיית בעלי תפקידים העוסקים בהשקעות, ביישום מדיניות ההשקעות ופיקוח עליהם או הנחיית גופים המנהלים השקעות מטעמם;
 - קביעת אמות מידה לבחינת יישום מדיניות ההשקעות; גיבוש כללים ונהלים לניהול ההשקעות;
 - קבלת החלטות הנוגעות לשימוש באמצעי שליטה בתאגידים מוחזקים;
 - ביצוע כל תפקיד אחר שיטל ע"י הדירקטוריון (המנהל המיוחד) או הממונה על שוק ההון.
- ניהול השקעות בקרנות ובקופות הגמל (שלהן נתונות הקרנות שירותי ניהול) מתבצע באמצעות חטיבת ההשקעות המאוחדת לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. במסגרת מערך ההשקעות הכולל המאוחד, מונו שתי ועדות השקעה, כאשר כל ועדה מטפלת בהשקעות הנוגעות למספר קרנות ו/או קופות גמל.

ועדת השקעות של קרנות הפנסיה: מבטחים, חקלאים, בנין, אגד, הדסה ונתיב	
מר יואל נווה- יו"ר הועדה ונציג חיצוני	(מונה ב 09.06.2019)
מר ירום אריאב – יו"ר הועדה ונציג חיצוני	(סיים כהונתו ב 07.06.2019)
מר אורי קויאטק - נציג חיצוני	(מונה ב 09.06.2019)
מר רואי מכנס – נציג חיצוני	(סיים כהונתו ב 07.06.2019)
גב' מיכל נוי – נציגה חיצונית	
מר יצחק בצלאל - נציג חיצוני	
מר יואב בן אור - המנהל המיוחד	

ועדת השקעות של קרנות הפנסיה: מקפת וקג"מ ועדת השקעות קופות גמל	
מר דרור נגל - יו"ר הועדה ונציג חיצוני.	(מונה ב 09.06.2019)
מר יוסף אלשיך – יו"ר הועדה ונציג חיצוני	(סיים כהונתו ב 07.06.2019)
מר אמיר לוי - נציג חיצוני	(מונה ב 09.06.2019)
מר רונן וולפמן – נציג חיצוני	(סיים כהונתו ב 07.06.2019)
מר דודו זקן - נציג חיצוני.	
מר מנחם הרפז - נציג חיצוני.	
מר יואב בן אור - המנהל המיוחד	

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר וכן קופות הגמל שבניהולן מהוות "קבוצת משקיעים" כהגדרתה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.

1.1.5. ועדת ביקורת

ועדת ביקורת מונתה על ידי הממונה על שוק ההון ביום 1 במרס, 2008.

הוועדה מונה שני חברים חיצוניים:

יו"ר הועדה- מר איתן השחר.

חבר ועדה- מר יוסי בהיר.

ואלה תפקידי ועדת הביקורת:

- דיון בדוחות המבקר הפנימי - דיון בדוחות שהגיש המבקר הפנימי וממצאיהם וכן מעקב אחר תיקון הליקויים שנמצאו בדוחות ויישום ההמלצות;
- דיון בליקויים מהותיים שעלו אגב עבודת רו"ח המבקר ומכתבי רו"ח המבקר;
- שמירה על אי תלות של המבקר הפנימי;
- בחינת קיום הוראות דין וכללים מקצועיים ואתיים החלים על הקרן, על נושאי משרה בה ועל עובדיה;
- אישור תכנית עבודה שנתית ותקופתית של הביקורת הפנימית, לרבות היקף משאבים, תדירות ביצוע הנושאים ובחינה לעניין קיום כיסוי לכל הנושאים וכן מעקב אחר יישום תכנית העבודה;
- דיון בנושאים נוספים העולים לסדר היום בהתאם לדרישת המנהל המיוחד ו/או הממונה;
- המלצה בדבר מינוי או פיטורין של המבקר הפנימי.

מועדי התכנסות ועדת הביקורת קבועים ומוגדרים מראש לאורך כל השנה. בישיבות מתקיימים דיונים הן בדוחות הביקורת והן בסטאטוס תכנית עבודה של הביקורת הפנימית.

תפקידי ועדת הביקורת ומערך הביקורת הפנימית מוגדרים בתקנה 19 לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדויות), התשס"ז 2007 ומוסדרים במסגרת חוזר גופים מוסדיים 2007-9-14, בכתב המינוי של חברי הועדה, בהוראות הממונה וכן בנהלי ביקורת פנימית כתובים ומאושרים של הקרנות שבהסדר.

1.1.6. מטרות קרנות הפנסיה הוותיקות

מטרותיהן העיקריות של הקרנות הינן לייסד, לכוון ולקיים קרנות פנסיה וקופות גמל לפי הצורך.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, התקין המפקח על הביטוח תקנון אחיד לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. במסגרת התקנון האחיד מנהלות כיום הקרנות תוכניות פנסיה יסוד ותוכניות פנסיה מקיפה, ובהתאם להוראות חוק הפיקוח וחוק הפיקוח גמל הן מחויבות לפעול על פיו.

זכויות המבוטחים בקרנות הן זכויות חוזיות הנקבעות בהתאם לתקנון הקרן או הקופה בה חבר המבוטח, בנוסחו כפי שיהיה מעת לעת. קרנות הפנסיה לעמיתים ותיקים פועלות על בסיס עקרונות השוויון והערבות ההדדית בין העמיתים.

בהתאם להחלטת הממשלה, קרנות הפנסיה אינן מקבלות מבוטחים חדשים, למעט מבוטחים שהצטרפו לפנסיה תקציבית לפני שנת 1995, ולא חלפו שנתיים מתום החודש האחרון בפנסיה תקציבית, בכפוף להוראות התקנון.

1.2. אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון

להלן אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון, לרבות ארגון מחדש של קרנות הפנסיה ו/או חברה מנהלת, אמצעי התייעלות שננקטו, סכסוכי עבודה, שינויים מהותיים בבעלות או בהנהלה, רכישת חברות:

1.2.1. שינויים במבנה האירגוני

לא היו שינויים במבנה האירגוני בתקופת הדוח.

1.2.2. תוכנה

אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ" (להלן - החברה) הינה חברה בת המוחזקת בעקיפין בשיעור 100% על ידי קרן הפנסיה מבטחים.

החברה מספקת, לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, שרותי מחשוב שוטפים ותמיכה וליווי בהקמת מערכת הליבה החדשה לניהול זכויות (להלן-"מערכת מפנה").
במהלך תקופת הדוח פועלות כל קרנות הפנסיה במערכת מפנה.

1.2.3. קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)

פרוט לעניין הפרשות דמי הגמולים של המעסיק (הדסה) בקופת הפנסיה לעובדי הדסה וכן לגבי ההליך המשפטי המתנהל לעניין זה - ראו בביאור 14(ג) לדוחות הכספיים השנתיים של קופת הפנסיה לעובדי הדסה ובביאור 7 בדוחות הביניים של הקופה.

1.2.4. סכסוכי עבודה

ביום 17 ביולי, 2019, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת החל מיום 1 באוגוסט 2019 וזאת ביחס לקרנות בניין וחקלאים.

בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען לחוסר תום לב במשא ומתן קיבוצי.

ביום 25 בדצמבר, 2019, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת ביחס לקרנות מבטחים, קרן הגמלאות המרכזית, בניין, חקלאיים ומקפת.

בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען לשינוי מבני ארגוני בחטיבות השונות, סירוב להכיר בוועד עובדים מאוחד בעמיתים, שינוי החישוב של ערך יום מחלה בעת פרישה לגמלאות וניכוי שכר באופן חד צדדי במקרים שבהם נגרם נזק למכשיר הטלפון הנייד שניתן לעובדים על-ידי המעסיק.

1.2.5 מחקרים

במהלך השנים 2013 - 2014 נערך בקרנות הפנסיה שבהסדר מחקר מקיף בנוגע להנחות הדמוגרפיות והכלכליות בבסיס חישוב המאזן. הקרנות ביקשו אישור להשתמש בהנחות בהתאם למחקרים שנעשו, ובהנחות של שיעורי תמותה ללא שינוי מההערכה הקודמת. ביום 28.1.2015 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטואריים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת. החל מהמאזנים של 2014 נערך שינוי בהנחות בהתאם לאישור האוצר.

ביום 1.10.2017 פורסם חוזר פנסיה 2017-3-6 בנושא "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה" באשר להנחות פיננסיות ודמוגרפיות. לקראת המאזן של 2017, ביום 21.12.2017 ביקשו הקרנות אישור לשינוי הנחות תמותה והנחת מספר וגיל ילדים, המבוססים על חוזר פנסיה 2017-3-6. ביום 21.2.2018 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטואריים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת.

1.2.6 מדיניות תגמול מנהלי השקעות

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר פועלות להבטחת זכויות הפנסיה של העמיתים, כפי שנקבעות בתקנון האחיד. לצורך כך, פועלות הקרנות להשגת תשואה על נכסיהן באופן שיאפשר את תשלום הקצבאות לזכאים לכך לפי הוראות התקנון האחיד. ביישום מדיניות ההשקעות מובאים בחשבון, בין היתר, היקף ומהות הנכסים העומדים לרשות קרנות הפנסיה, מגבלות רמת סיכון הנקבעות מראש וכן הוראות הדין לעניין אפיקי ההשקעה השונים. במסגרת מדיניות התגמול של עובדי חטיבת ההשקעות, נמדדים אותם עובדים הן על ביצועיהם המקצועיים בתחומים הנתונים לאחריותם והן על תרומתם הכוללת לעמידה של החטיבה ביעדים הנקבעים מדי שנה. מדיניות התגמול מביאה בחשבון את העמידה ביעדים שנקבעים מזמן לזמן לעניין התשואה על ההשקעות של נכסי הקרנות, ואף על השגת תשואות העולות על היעדים שנקבעו כאמור, וזאת בהתחשב בצורך להבטיח התנהלות ארוכת טווח בהתאם לאופי ולמהות ההתחייבות כלפי העמיתים והפנסיונרים. אמות המידה הפיננסיות מחושבות על פני תקופה של שלוש שנים לפחות, כדי להבטיח כי מדידת הביצועים נעשית בראייה ארוכת טווח. בנוסף, מדיניות התגמול נגזרת, בין היתר, בהשוואה למדדי ייחוס רלבנטיים, והיא כוללת בחינה של אופן הפעילות ברמה האישית, ברמה של חטיבת ההשקעות ובהיבט האיכותי לעניין העמידה ביעדים. במדיניות התגמול בוצעו עדכונים בהתאם להוראות חוזר גופים מוסדיים 2019-9-6 מיום 11 ביולי 2019, כפי שעוגן בפרק 5 בחלק 1 לשער 5 של החוזר המאוחד: תגמול.

בעקבות פרסום "חוזר מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" ביום 10 באפריל 2014 (חוזר 2014-9-2), נערכת בחינה בקרנות שבהסדר, בתיאום עם רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון, לעניין מדיניות התגמול וההתאמות הנדרשות בהתייחס להוראות החוזר האמור, ובהתחשב במאפיינים המיוחדים של הקרנות שבהסדר.

1.2.7 עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה

ביום 16 ביולי, 2019 פורסמה טיוטת הוראות בדבר תיקון הוראות החוזר המאוחד "עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח וקרנות הפנסיה". השינוי הרלוונטי לקרנות שבהסדר הינו עדכון מודל שיפור התמותה. השפעת השינוי כאמור על המאזנים מסתכמת בכ- 1% גידול בהתחייבויות הקרנות.

ביום 6 בנובמבר, 2019, פורסם תיקון להוראות פרק 1 בחלק 2 של שער 5 בחוזר המאוחד לעניין מדידה, הון וניהול נכסים והתחייבויות, במסגרת חוזר ביטוח 2019-1-10, והוראות החוזר בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019.

1.2.8. ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים

ביום 7.1.2004 קיבלה הכנסת את חוק גיל פרישה, שבו נקבע כי גיל הפרישה לגברים יועלה בהדרגה עד לגיל 67 וגיל הפרישה לנשים יועלה בהדרגה עד לגיל 64. העלאת גיל הפרישה, כאמור, היתה רכיב מרכזי בהסדר ההבראה של קרנות הפנסיה הוותיקות, שנחקק מספר חודשים קודם לכן.

בהתאם לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004, בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז, תוקן סעיף 78ט(ב)(8) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) ונקבע כי ההפרש שבין התחייבויות הקרנות שבהסדר, אילו הועלה גיל הפרישה לנשים ל-67, לבין התחייבויות הקרנות שבהסדר כשגיל הפרישה לנשים הוא 64, ימומן כולו ע"י הגדלת הסיוע הממשלתי, מעבר לסך של 78.3 מיליארד ש"ח הנקוב בסעיף 78ד(א)(1) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח).

כמו כן, היות שחוק גיל פרישה קבע כי העלאת גיל הפרישה לנשים תיעשה בשני שלבים, כאשר בשלב הראשון תבוצע העלאת מדורגת לגיל 62, שלאחריה תהיה השגה של שנתיים עד ליום 31.12.2011, ובשלב השני תבוצע העלאת מדורגת עד לגיל 64, נקבע בסיכום הדברים שגם העלות בגין ההשגה בת השנתיים, כאמור, תתווסף לסיוע הממשלתי הקיים וזאת בהתקיים תנאים מסוימים.

ביום 29.12.2010 וכן ביום 19.9.2016 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין חישוב והעברת הסיוע הממשלתי הנוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 67 והשהיית ההעלאת של גיל הפרישה למשך שנתיים, כאמור. כספים בגין הסיוע הנוסף האמור מועברים לקרנות החל משנת 2011.

בדצמבר 2011 נחקק תיקון מספר 3 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשגה בת השנתיים בהעלאת גיל הפרישה לנשים ל-64 תוארך ב-5 שנים נוספות, קרי עד לסוף שנת 2016. כצעד משלים, תיקן בינואר 2012 הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את נספח א' לתקנון האחיד (תיקון מספר 9 לתקנון).

בדצמבר 2016 נחקק תיקון מספר 5 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשגה בהעלאת גיל הפרישה ל-64 תוארך ב-8 חודשים נוספים, קרי עד לסוף חודש יולי 2017. כצעד משלים, תיקן בינואר 2017, הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת את נספח א' לתקנון האחיד (תיקון מספר 10 לתקנון).

משמעותה של השגה זו של שמונה חודשים (תיקון מספר 10 לתקנון האחיד) היא גידול בהיקף ההתחייבויות של הקרנות שבהסדר בסך כולל של כ-165 מיליוני ש"ח. גידול זה מתווסף לגידול בהתחייבויות שנוצר עקב ההשגה לתקופה של 5 שנים (תיקון מספר 9 לתקנון האחיד), שעמד על כ-2.0 מיליארד ש"ח כולל ריבית והצמדה. עלייה זו בהיקף ההתחייבויות של הקרנות שבהסדר, כתוצאה מתיקונים מס' 9 ו-10 לתקנון האחיד, אינה ממומנת על ידי סיוע ממשלתי נוסף או על ידי הפעלתו של מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בתקנון הקרן (נכון לעת הזו ובשל הוראות התקנון לעניין זה) ולכן מביאה לגידול בגירעון הקרנות שבהסדר לפני סיוע ממשלתי. משמעות קביעת גיל הפרישה לנשים על 62 באופן פרמננטי, הינו גידול נוסף בהתחייבויות הקרנות בהיקף של כ-2.8 מיליארד ש"ח.

יצוין כי בהתאם לקבוע בסעיף 64 לתקנון האחיד, גידול בהתחייבויות הנובע מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין העולה על 0.65% מסך ההתחייבויות, יכול ויביא להפעלת מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ביום 10.1.2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות, אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

ביום 20.3.2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת המלצות ע"י שר האוצר בנושא וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחלל תהיה השארת גיל הפרישה על 62. בעקבות החלטה זו פנו הקרנות שבהסדר, ביום 26.3.2017, במכתב נוסף לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ-5.0 מיליארד ש"ח.

ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

1.2.8 ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים (המשך)

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים יוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018. משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יעלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא ינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.

בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה וקרוב לוודאי שהמשך הדיון בהצעת חוק זו יתבצע בכנס הקיץ של הכנסת. הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.
2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא ינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה. ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארם בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מו"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן-"שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים. כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארם החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

בתאריך 20.6.2019 הורה הממונה כי, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

בתאריך 30.3.2020 הורה הממונה כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן ויחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע החל מקצבת ינואר 2021 שתשולם בתאריך 1.2.2021.

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים. העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים. ראה ביאור תביעות משפטיות במאזני הקרנות לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

1.2.9. אירוע מיוחד בתקופת הדוח ולאחריה

בסוף שנת 2019 התפרץ בסין נגיף **COVID-19** (קורונה) בתחילת שנת 2020 התפשט הנגיף ברחבי העולם. חלק מהמדינות סגרו את שעריהן בפני הבאים ממדינות מסוימות ומדינות אחרות הטילו חובת בידוד למי ששב מארצות אחרות. במדינות רבות הוגבלה תנועת התושבים כדי למנוע את התפשטות המגפה ברחבי המדינות. תנועת התעופה האזרחית והתיירות בעולם הצטמצמה מאוד.

ממשלת ישראל ומשרד הבריאות הנחו על צמצום הפעילות במגזר הציבורי ובמגזר הפרטי. אנשים הונחו להישאר בבתיהם ולא לצאת מהם אלא אם כן מדובר ביציאה לצורך חיוני כדוגמת הצטיידות, יציאה לעבודה במקומות שממשיכים לפעול או צורך רפואי דחוף. שעות הפעילות של התחבורה הציבורית צומצמו והיא הופסקה בלילות ובסופי שבוע. ההגבלות אף הוחמרו עד כדי סגר מוחלט למסר ימים בפסח וביום העצמאות.

על אף שבהמשך נקבעו הקלות במגבלות התנועה ובמגבלות הפעילות במשק, לצעדים שננקטו השלכות כלכליות רבות ובהן:

- ירידות חדות של שערי המניות וניירות ערך אחרים בבורסות בעולם. חלק מהשווקים התאוששו במהלך חודש אפריל, בין היתר לאור צעדים משמעותיים שנקטו מדינות ובנקים מרכזיים לתמרוץ הכלכלה.
- שינויים בשערי הריבית.
- מחסור בחומרי גלם.
- קשיים בשינוע סחורות ואנשים.
- סגירת מפעלים עקב מחסור בחומרי גלם, או עקב הכנסת העובדים סגר או בידוד.
- פגיעה קשה בענפים שלמים כגון: תיירות, תחבורה, בידור, קמעונאות ותעשייה.
- ירידה בצריכה הפרטית ופגיעה בכלל המגזר העסקי.

ההנהלה בחנה את השפעת האירועים על הדוחות הכספיים ליום 31.3.2020 והביאה בפני ועדות ההשקעה את התייחסותה לשערוך חלק מהנכסים הלא סחירים. בהמשך לאישור הוועדות בוצעו תיקוני שערוך בדוחות הכספיים.

הקרנות מקיימות ישיבות הנהלה, ועדות השקעה ופורומים נדרשים אחרים בתדירות גבוהה מן הרגיל על-מנת להמשיך ולעקוב אחר השלכות האירועים על הפעילות העסקית של הקרנות.

לא חל שינוי מהותי במשיכות ופדיונות עמיתי הקרנות בתקופת הדוחות הכספיים לעומת התקופה המקבילה אשתקד וכן בתקופה שלאחר תאריך המאזן לעומת תקופת הדוחות הכספיים.

דמי הניהול בקרנות נגבים על בסיס הוצאות בפועל ולא חל בהם שינוי מהותי בתקופת הדוחות הכספיים לעומת התקופה המקבילה אשתקד וכן בתקופה שלאחר תאריך המאזן לעומת תקופת הדוחות הכספיים.

ההנהלה ביצעה פעולות רבות כדי להמשיך ולספק את עיקר השירותים לעמיתים, ובכלל זה תשלום קצבאות במועד והמשך מתן השירות בערוצים דיגיטליים, טלפונים וכן באמצעות שליחים, והכל תוך צמצום משמעותי במספר העובדים המגיעים למשרדים, בהתאם להנחיות שנקבעו בתקנות שעת חירום הרלוונטיות, הנחיות משרד הבריאות והנחיות רשות שוק ההון. לאחר תאריך המאזן החלה הקרן לחזור לשגרת עבודה תוך הקפדה על עמידה בתקנות החירום הרלוונטיות ובהנחיות משרד הבריאות.

בתקופה שמתאריך המאזן ועד לתאריך שבו אושרו הדוחות הכספיים, הקרנות ביצעו הערכות שוטפות במגמה לבדוק את השפעת האירועים על מצב ההתחייבויות והנכסים.

להערכת הנהלה ולמידע המצוי בידיה נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, אין סיכון ליכולת הקרנות לעמוד בהתחייבויותיה לעמיתיה.

1.3.1. חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

1.3.1.1. מכתב הממונה על שוק ההון "הערכות להתמודדות אפשרית עם התפרצות נגיף קורונה בישראל", שה. 1407-2020 מיום 3 במרץ 2020, והעדכון לו שה. 1696-2020, מיום 5 במרץ 2020:

דרישה לקיום ישיבה של דירקטוריון החברה ובה יידונו: הקריטריונים להכרזה על התפרצות נגיף קורונה בישראל; תכנית ההמשכיות העסקית ומוכנותה לתרחישי חירום; הבטחת המשך קיום של תהליכי עבודה חיוניים; אפשרויות עבודה מרחוק; שמירה על רציפות תפקודית ועמידה ביעדי השירות;

ניתוח החשיפה הפוטנציאלית והכלים לניהול הסיכון שיכלול: הערכת תרחישי הייחוס להתפרצות הנגיף, אשר עלולים לגרוף להפסד לכספי העמיתים; וזיהוי חשיפות פוטנציאליות בפעילות ההשקעות.

כל נושא נוסף שהחברה סבורה כי יש לדון בו לשם הבטחת היערכות נאותה של החברה להתפרצות אפשרית של הנגיף. מספר ישיבות הנהלה התקיימו כאמור, ונמסר דיווח כנדרש.

1.3.2.1. דרישת מידע – איתור עמיתים ומוטבים. שה. 1689-2020 מיום 8 במרץ 2020:

הדרישה הופנתה למנהלי הגופים המוסדיים ובה הם נדרשו לדווח אם הועבר מידע לאפטרופוס הכללי בדבר קיומם של כספים של עמיתים שהקשר עמם נותק ושל עמיתים שנפטרו או אם הועברו לאפטרופוס הכללי כספים כאמור.

עמיתים השיבה לפניה במענה המפרט את התשתית החוקית שלפיה נכסים של עמיתי הקרנות הוותיקות אינם עולים בגדר נכס שיש לדווח על קיומו לאפטרופוס או להעבירו לידי. טענה זו נבחנה ואושרה בפסיקה והיא היתה מוכרת לאפטרופוס הכללי.

1.3.3.1. דרישה לקבלת נתונים אודות הרכב וסך נכסים, הפקדות, משיכות והעברות שה. 1761-2020, מיום 12 במרץ 2020: החל מיום 12 במרץ 2020,

הקרנות נדרשות להעביר לרשות שוק ההון דיווח על מצב הנכסים בתדירות יומית ובמבנה קובץ מוגדר. בנוסף, ביום א' בכל שבוע, הקרנות נדרשות להעביר דיווח אודות פרמטרים תפעוליים שונים נכון לאותו השבוע, כגון: מס' העובדים במשרדים ובבתים, מצבת הספקים הפעילים, פירוט התהליכים העסקיים הפעילים ותמונת מצב האפשרות להתחבר מרחוק למחשבי הארגון. כלל הדיווחים מועברים בהתאם לדרישה.

1.3.4.1. השלכות התפשטות נגיף הקורונה על הדוחות הכספיים שה. 1892-2020:

דגשים והבהרות לעניין הדוחות הכספיים לשנת 2019 ובכללם מתן גילויי השלכות אירוע התפשטות נגיף הקורונה על הפעילות העסקית של הגוף, על מצבו הכספי ועל תוצאות פעילותו. תיאור האופן שבו פועל הגוף על מנת לנטר את השלכות האירוע האמורות על פעילותו העסקית; תיאור שינויים כמותיים שחלו בהיקף המשיכות והפדיונות במוצרים השונים; תיאור של השלכות פוטנציאליות על ההתנהלות התפעולית של הגוף המוסדי והאופן בו הוא נערך בהקשר לכך. בהתאם, פורסם גילוי בדוחות הקרנות לשנת 2019 ובדוח זה.

1.3.5. מכתב הממונה על שוק ההון "משבר נגיף קורונה – הכרזת הממונה על שוק ההון למעבר הגופים המוסדיים לעבודה במתכונת מצומצמת" שה. 2016-2020 מיום 17 במרץ 2020:

הודעת הממונה כי על גופים מוסדיים לפעול על פי הוראות חוזר גופים מוסדיים 11-9-2013 "המשכיות עסקית בגופים מוסדיים" החל מיום 18 במרץ 2020 תוך יישום הדגשים:

- הקצאת משאבים מתאימים על מנת להמשיך לתת שירות בתהליכים חיוניים ובכלל זה – שמירה על קשר עם עמיתים ומבוטחים; תשלומי קצבה; פדיון כספים; ישוב תביעות ותשלומן; פניות הציבור; תהליכי העבודה מול המסלקה הפנסיונית.
- גוף מוסדי יחזק את יכולותיו למתן שירותים בערוצים דיגיטליים וימשיך להפעיל מענה אנושי במוקדי השירות הטלפוניים, בדגש על אוכלוסיות בעלי אוריינות ונגישות טכנולוגית נמוכה.
- גוף מוסדי יהיה רשאי לצמצם שירותי קבלת קהל.
- גוף מוסדי ינקוט באמצעים לצמצום הסיכון להדבקות בקרב עובדיו ולקוחותיו.
- גוף מוסדי ימשיך ויפעל להרחבת היכולת לעבודה מרחוק, תוך ניהול הסיכונים הכרוכים בכך.

2. מצב כספי-ההתחייבויות הפנסיוניות

2.1. הערכת ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות ליום המאזן הינם הערכה אקטוארית על בסיס הדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2019. ההערכה חושבה בהתאם לאמור במכתב שהופנה למשנה לממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, מיום 13 באפריל 2008, המפרט את שיטת העדכון האקטוארי הנדרש בדוחות ביניים ביחס לדוח השנתי האחרון, כמפורט להלן:

2.1.1

ההתחייבויות האקטואריות המוצגות במאזן ליום 31 בדצמבר, 2019 מייצגות את הערך המהוון של ההתחייבויות, לתשלומי פנסיה ופדיון הזכויות בעתיד, לפנסיונרים, עמיתים פעילים ולעמיתים בלתי פעילים ובניכוי הערך המהוון של דמי גמולים עתידיים כפי שחושב ונכלל בדוח האקטוארי של הקרנות. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים כאמור ליום 31 במרס, 2020.

הדוח האקטוארי נערך בהתאם להנחיות רשות ההון ביטוח וחסכון, לרבות הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד.

2.1.2

הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות והכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים ששימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של המאזן השנתי האחרון של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2019. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים כאמור ליום 31 במרס, 2020.

2.1.3

מאחר שהחישוב מתבסס על תזרים סך כל ההתחייבויות, לא ניתן לפרט את המרכיבים השונים של ההתחייבויות ולא ניתן להפריד בין התחייבויות צבורות לבין התחייבויות שעתידות להצטבר, ומשכך הוצגו סך כל ההתחייבויות בסכום אחד לאחר ניכוי דמי גמולים עתידיים.

2.1.4

השינוי בגרעון בתקופת הדוח נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

2.2. גרעון הקרן

אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרנות צפויות לקבל לפי הוראות החוק, היה להן גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך מרבית השינוי בגרעון זה נובע מהשינוי בווקטור הריביות ומהתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה.

ליום 31 במרס, 2020 עומד שיעור הגירעון לפני אומדן סיוע ממשלתי וכרית הביטחון על 9.8% בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

שיעור הגרעון לאחר אומדן הסיוע הממשלתי וכרית הביטחון עומד על 0.7% בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

2.3. אופן חישוב הסיוע לקרנות

כפי שפורט בדוחות הכספיים השנתיים של הקרנות ליום 31 בדצמבר, 2019, קיימות סוגיות בנושא אופן חישוב הסיוע הממשלתי לקרנות, הנמצאות בדיון בין הקרנות לבין משרד האוצר. נכון למועד פרסום הדוח הרבעוני, לא הסתיים בירור הסוגיות כאמור.

הנתונים הכספיים של הקרנות לרבעון זה מביאים בחשבון את האמור בטיטות ההכרעה של הממונה על שוק ההון ממרס, 2010, לעניין עמדת משרד האוצר במחלוקת שבין המדינה לבין הקרנות בנוגע לסיוע הממשלתי. יצוין כי אין בהצגת הדוחות הכספיים לרבעון זה במתכונת האמורה כדי לגרוע או לוותר על כל זכות או טענה של הקרנות.

מאחר שאימוץ סופי על ידי הממונה של דרך החישוב כאמור בטיטות ההכרעה, אם יתבצע, יביא למעשה להפחתה בהיקף הסיוע הישיר שתעביר הממשלה לקרנות הוותיקות שבהסדר, הוחלט להעביר את המחלוקות האמורות להכרעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי-פיסקאלי), תוך מתן זכות לכל אחד מהצדדים להעביר את ההחלטה שתתקבל לבחינה נוספת של היועץ המשפטי.

2.4. שיטת חלוקת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקת הסיוע היא בידיעת רשות שוק ההון באוצר.

2.5. כרית ביטחון לקרנות

הרחבה בעניין כרית הביטחון לקרנות - ר' בסעיף (ג) ב"פתח הדבר" לדוח זה.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ-40,771 מיליוני ש"ח.

חישוב רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של 50,914 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 31 במרס, 2020 לגובה תקרת הכרית בסך של כ-40,771 מיליוני ש"ח.

3. תוצאות הפעילות

3.1. תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)

להלן שיעורי התשואה הנומינלית ברוטו שהשיגו הקרנות בתקופת הדו"ח:
כולל התשואה על הסיוע הישיר העתידי המהוו

שם הקרן	לתקופה שהסתיימה ביום 31 במרס 2020	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019
מבטחים	(4.91%)	17.42%
מקפת	(4.69%)	16.92%
קג"מ	(5.27%)	17.27%
בנין	(4.40%)	7.32%
חקלאים	(4.30%)	10.25%
אגד	(3.31%)	13.95%
הדסה	(4.10%)	17.03%
נתיב	(3.43%)	10.67%

4. השפעת גורמים חיצוניים

4.1. התחייבויות תלויות ותביעות:

בתקופת הדוח לא חלו שינויים בהתחייבויות התלויות והתביעות כפי שפורטו בדוחות הכספיים השנתיים פרט למצוין בדוח הכספי הרבעוני.

5. בקרות ונהלים חיצוניים

בהתאם להוראות הדיווח של הממונה, יחתמו המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי והבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקרות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-402 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes-Oxley" שנחקק בארצות-הברית.

הוראות סעיף 302 בדבר האחריות לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת רבעונית החל מהדוחות הכספיים של שנת 2008.

הוראת סעיף 404 בדבר האחריות לבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף השנה החל מהדוחות הכספיים של שנת 2011.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404 ביצעה הנהלת הקרנות שבהסדר, החל משנת 2009 ובסיוע חברת ייעוץ, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על המתודולוגיות המקובלות, תוך שימוש במודל הבקרה של (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission COSO).

כמו-כן, הקרנות ביצעו, על-פי הדרישות, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של הבקרות העיקריות.

בשנת 2017 ביצעו הקרנות על-פי המתודולוגיות המקובלות עדכון למיפוי ולתיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים, לרבות לתהליכים מהותיים חדשים.

כמו כן, הקרנות ביצעו, בסיוע חברת הייעוץ, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה מחודשת של הבקרות העיקריות, וזאת תוך התאמת מדגמי הבדיקות לתוצרי מיפוי הסיכונים.

הערכת הבקרות והנהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הקרנות, בשיתוף המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים של הקרנות, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה.

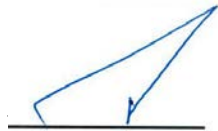
על בסיס הערכה זו, המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה הן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שקרנות הפנסיה נדרשות לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

6. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך הרבעון המסתיים ביום 31 במרס, 2020 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

יואב בן אור

המנהל המיוחד

26 במאי, 2020

תאריך אישור הדוח:

הצהרת המנהל המיוחד

אני יואב בן אור, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 31 במרס, 2020 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על רשות ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יואב בן אור, המנהל המיוחד

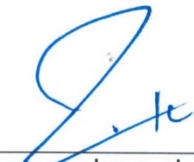
26 במאי, 2020

הצהרת מנהל הכספים

אני אלי לוי, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 31 במרס, 2020 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על רשות ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אלי לוי, מנהל הכספים

26 במאי, 2020

**קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה
שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)**

קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

**דוחות כספיים ביניים ליום 31 במרס, 2020
בלתי מבוקרים**

5	מאזנים
7	דוחות הכנסות והוצאות
8	דוחות תנועה בקרן הפנסיה
9	ביאורים לדוחות הכספיים ביניים
9	ביאור 1: - כללי
9	ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית
9	ביאור 3: - להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר
10	ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות
10	א. הערכת ההתחייבות האקטוארית
10	ב. כיסוי גרעון הקרן
10	ג. אופן הקצאת הסיוע
10	ד. כרית ביטחון לקרנות
11	ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות
13	ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות
14	ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה
15	ביאור 8: - אירוע מיוחד בתקופת הדוחות ולאחריהן

דוח סקירה של רואה החשבון המבקר לעמיתים קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של קרן הפנסיה לעמיתים ותיקים קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ - בניהול מיוחד (להלן - "הקרן"), הכולל את המאזן התמציתי ליום 31 במרס, 2020 ואת הדוחות התמציתיים על הכנסות והוצאות והתנועה בקרן הפנסיה לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך.

ההנהלה אחראית לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופות ביניים אלה, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות "דיווח כספי לתקופות ביניים", בהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לגבי קרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד (להלן - "הנחיות הממונה") ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן - "התקנות"). אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלה בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה (ישראל) 2410 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להנחיות הממונה ובהתאם לתקנות. בנוסף לאמור בפסקה הקודמת, בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ממלא, מכל הבחינות המהותיות, אחר הוראות רשות שוק ההון ביטוח וחסכון.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים כדלקמן:

- א. לאמור בביאור 4 לדוחות כספיים ביניים אלו ולביאורים א' ו-13 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 בדבר התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף. גרעון הקרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום המאזן בכ- 2,796 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2019 בכ- 2,861 מיליוני ש"ח). שיעור הגרעון לאחר אומדן הסיוע הממשלתי וכרית הביטחון עומד ליום המאזן על 0.7% בקרן.
- ב. לאמור בביאור 5 לדוחות כספיים אלו בקשר להתפתחות תביעות ותלויות מביאור 18 לדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2019 ועדכונים חדשים.
- ג. לאמור בביאור 7 הפחתת זכויות עמיתי הקרן בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים כמפורט בביאור 13(א)(5) – 13(א)(7) לדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2019.

בכבוד רב,

תל-אביב,
26 במאי, 2020

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס		
	2019	2020	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
נכסים			
רכוש שוטף			
323,751	195,765	348,042	מזומנים ושווי מזומנים
2,094	3,263	2,068	חייבים ויתרות חובה
325,845	199,028	350,110	
השקעות			
אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן:			
513,425	506,002	506,375	עלות מתואמת
224,627	208,744	188,831	סבסוד ממשלתי
738,052	714,746	695,206	
25,413	32,397	25,589	ניירות ערך שאינם סחירים
822,694	847,400	672,943	ניירות ערך סחירים
2,947	10,238	1,740	פיקדונות והלוואות
36,431	35,761	36,431	מקרקעין
1,625,537	1,640,542	1,431,909	סך כל ההשקעות
6,403	6,698	6,313	רכוש אחר
1,957,785	1,846,268	1,788,332	סך כל הנכסים
בניכוי - התחייבויות אחרות			
168	216	216	מעסיקים
27,878	28,197	28,705	התחייבויות שוטפות אחרות
-	59	-	התחייבויות בשל סיום יחסי עובד-מעביד
28,046	28,472	28,921	סך כל ההתחייבויות
1,929,738	1,817,796	1,759,411	סך כל הנכסים, נטו

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס		
	2019	2020	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
-	-	-	התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (ביאור 5)
4,566,000	4,503,000	4,367,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(243,000)	(160,000)	(221,000)	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בעתיד
(2,076,261)	(2,375,204)	(1,949,589)	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
(317,000)	(150,000)	(407,000)	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
1,929,739	1,817,796	1,789,411	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד ממשלתי וסיוע ממשלתי
			גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
(2,759,000)	(2,759,000)	(2,861,000)	יתרת גרעון לתחילת תקופת הדוח
558,000	63,000	(49,000)	התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
(576,000)	(198,000)	122,000	השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
(84,000)	-	(8,000)	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
(2,861,000)	(2,894,000)	(2,796,000)	יתרת גרעון לסוף תקופת הדוח
			סיוע ממשלתי
			סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
154,000	173,000	216,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
134,000	143,000	211,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
1,963,000	2,304,000	2,010,000	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
317,000	150,000	407,000	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
293,000	124,000	(78,000)	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
2,861,000	2,894,000	2,766,000	
-	-	(30,000)	יתרת גרעון לסוף התקופה לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
1,929,739	1,817,796	1,759,411	סך הכל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי ויתרת גרעון

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

יצחק סבן
מנהל אגף דווח

אלי לוי
מנהל חטיבת הכספים

יואב בן אור
המנהל המיוחד

26 במאי, 2020
תאריך אישור
הדוחות הכספיים

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות הכנסות והוצאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס		
	2019	2019	
מבוקר	בלתי מבוקר		
אלפי ש"ח			
הכנסות (הפסדים)			
273	117	180	ממזומנים ושווי מזומנים
מהשקעות:			
76,228	46,497	(32,071)	מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
101,474	39,554	(65,521)	מניירות ערך סחירים, נטו
51	24	2	מפיקדונות והלוואות
753	-	-	ממקרקעין ורכוש קבוע
178,506	86,075	(97,590)	
58	(9)	-	הכנסות (הפסדים) אחרות, נטו
178,837	86,183	(97,410)	סך כל ההכנסות (הפסדים)
הוצאות			
7,989	1,983	2,057	הוצאות הנהלה וכלליות
(441)	(109)	(110)	בניכוי - השתתפות בהוצאות
7,548	1,874	1,947	סך כל ההוצאות, נטו
171,289	84,309	(99,357)	עודף הכנסות (הפסדים) נטו - עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות תנועה בקרן הפנסיה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס		
	2019	2020	
מבוקר	בלתי מבוקר		
אלפי ש"ח			
1,810,616	1,810,616	1,929,739	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת התקופה
תוספות לנכסים			
דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:			
12,737	3,129	3,056	פנסיה מקיפה
171,289	84,309	(99,357)	עודף הכנסות, נטו - עובר מדוחות הכנסות (הפסדים) נטו
תקבולים אחרים והעברות			
124	-	-	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
344,000	-	-	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
382	35	33	תקבולים בגין פרישה מוקדמת
31,664	939	1,372	תקבולים מקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
560,196	88,412	(94,896)	סך הכל תוספות לנכסים, תקבולים אחרים והעברות
תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות			
(271,854)	(69,203)	(65,642)	לגמלאים, נכים ושירים, נטו
29,500	(7,361)	(5,134)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
(139,719)	(4,668)	(4,656)	העברות לקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(441,073)	(81,232)	(75,432)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
119,123	7,180	(170,328)	תוספות (קיטון) לנכסים, נטו
1,929,739	1,817,796	1,759,411	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף התקופה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

ביאור 1: - כללי

דוחות כספיים אלה נערכו במתכונת מתומצתת ליום 31 במרס, 2020 ולתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותן התאריך(להלן- דוחות כספיים ביניים).

יש לעיין בדוחות אלה בהקשר לדוחות הכספיים השנתיים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2019 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, ולביאורים אשר נלוו אליהם (להלן- הדוחות הכספיים השנתיים).

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

הדוחות הכספיים ביניים נערכו על פי כללי החישוב והדיווח כמתחייב לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להוראות הממונה על רשות ההון, ביטוח וחיסכון שבמשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ד-1964.

הדוחות הכספיים ערוכים לפי כללי החשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות הממונה ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים.

ביאור 3: - להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר

של ארה"ב ושיעורי השינוי שחלו בהם:

שער החליפין היציג	המדד הידוע	ליום
של דולר ארה"ב	(בנקודות *)	
3.565	223.6	31 במרס, 2020
3.632	223.3	31 במרס, 2019
3.456	224.7	31 בדצמבר, 2019
%	%	שיעורי השינוי בתקופה
3.15	(0.50)	31 במרס 2020 (3 חודשים)
(3.09)	(0.29)	31 במרס 2019 (3 חודשים)
(7.79)	0.30	31 בדצמבר, 2019 (שנתי)

(* המדד לפי בסיס ממוצע 1993 = 100).

ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות

א. הערכת ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות חושבו על בסיס הערכה שבוצעה על ידי האקטואר אלון גבריאלי לדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2019. כמו גם את ההתאמות ליום 31 במרס, 2020. ההתחייבויות הפנסיוניות מחושבות לפי ריבית היוון על פי טבלת ריביות משתנה לאורך השנים בהתאם לתשואת אג"ח ממשלתיות שנבחרו כמדגם מייצג, אשר משקפות תשואות חסרות סיכון הצפויות לאורך התקופה להלן:

1. הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות והכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים אשר שימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של המאזן השנתי האחרון של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2019. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים הנ"ל ליום 31 במרס, 2020.
2. מאחר שהחישוב מתבסס על תזרים סך כל ההתחייבויות, לא ניתן לפרט את המרכיבים השונים של ההתחייבויות ולא ניתן להפריד בין התחייבויות צבורות לבין התחייבויות שעתידות להצטבר, לפיכך הוצגו סך כל ההתחייבויות בסכום אחד לאחר ניכוי דמי גמולים עתידיים.
3. השינוי בגרעון בתקופה נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

ב. כיסוי גרעון הקרן

אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרן צפויה לקבל לפי הוראות החוק, היה לה גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 2,796 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2019 סך כ- 2,861 מיליוני ש"ח). מרבית השינוי בגרעון זה נובע מהשינוי בווקטור הריביות ומהתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה. שיעור הגרעון לאחר אומדן הסיוע הממשלתי וכרית הביטחון עומד על 0.7% בקרן.

ג. אופן הקצאת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון.

ד. כרית ביטחון לקרנות

כאמור בביאור 13 לדוחות הכספיים השנתיים, קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר זכאיות לכרית ביטחון, אשר מעמידה להן המדינה, ואשר נועדה להגן על עמיתי וגמלאי הקרנות מפני תנודתיות בתשואות חסרות סיכון.

אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון כאמור במכתבו למנהל המיוחד מיום 27 באוגוסט 2013. הוספת כרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון ולא תיצור עודף.

❖ נכון ליום המאזן, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 40,771 מיליוני ש"ח.

❖ חישוב רכיב "העבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של כ- 50,914 מיליוני ש"ח (כ- 389 מיליוני ש"ח לקרן).

❖ סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 31 במרס, 2020 לגובה תקרית הכרית בסך של כ- 40,771 מיליוני ש"ח (כ- 407 מיליוני ש"ח לקרן).

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות

בתקופת הדוח חלו עדכונים בחלק מההליכים המשפטיים שנזכרו בביאור מס' 18 לדוחות הכספיים השנתיים, כמפורט להלן:

א. תביעת אליהו קריצמן נ' מבטחים (ביאור 18ד)

הדיון שנקבע ליום 30.3.2020 נדחה.

ב. תביעת קבוצת חג' ועיריית תל אביב נ' קג"מ וכן נגד קרן בניין (ביאור 18ה)

בעניין תביעת חג' ועיריית תל אביב - בשל העובדה שהעירייה לא השיבה לדרישת קג"מ לגילוי מסמכים ספציפיים, הגישה קג"מ לבית המשפט, ביום 8 במרץ 2020 בקשה למתן צו שיורה לעירייה לגלות את המסמכים שנדרשו על ידי קג"מ ולהמציא לידיה את העתקי המסמכים. בקשות דומות הוגשו גם על ידי חברת העובדים ובנק הפועלים. ביום 15 במרץ 2020, שלחה העירייה לקג"מ תצהיר גילוי מסמכים ספציפיים מטעמה. בתשובה, קג"מ שלחה לעירייה דרישה לגילוי מסמכים ספציפיים נוספים, וכן דרשה מהעירייה לגלות את כל המסמכים שנדרשו בדרישת גילוי המסמכים הספציפיים הראשונה, וזאת על מנת לייתר את בקשת הקרן למתן צו. בשל ההכרזה על מצב החירום בעקבות התפשטות מגפת הקורונה, הדיון שנקבע ליום 21 באפריל 2020, בוטל.

בעניין תביעת ברימן, ביום 24 בפברואר 2020 הוגשה בקשת כונסי הנכסים, ובין היתר, לאישור ולחתימה על הסכם מכר. בהחלטה מאותו היום נקבע, כי על הצדדים להגיש תשובות לבקשה.

בימים 12-8 במרץ, 2020 הוגשו תשובות הצדדים כאמור. ביום 31 במרץ 2020 הוגשה תגובת כונסי הנכסים לתשובות הצדדים. באותו היום הגיש הנתבע 50 התנגדות לתשובת כונס הנכסים ובקשה לאישור הסכם המכר בהתאם להסכם שנחתם על ידי הזוכה במכרז. בהחלטה מיום 3 באפריל 2020 (לאחר שניתנה בהחלטה קודמת זכות טיעון לצדדים) נדחתה ההתנגדות מבלי לקבוע מסמרות לעניין חלוקת התמורה ונקבע כי יש לשמוע טענות לעומק, ללא קשר לאישור המכר. ביום 3 באפריל 2020 הוגשה עמדת הנתבע 10 ביחס לתגובת כונסי הנכסים לתשובות הצדדים לבקשה לאישור המכר. בהמשך ובאותו היום הוגשה בקשה דחופה מטעם אפריקה ישראל לצורך ביצוע הליכי תכנון במקרקעין לקבלת היתר בניה. בהחלטה מיום 3 באפריל 2020, בבקשת אפריקה ישראל לביצוע הליכי תכנון במקרקעין נקבע, כי משהוסרה התנגדות הנתבע 10 לאישור המכר נראה כי נסללה הדרך לאישורו, ואם כך נראה שלא תהיה מניעה להיעתר למבוקש, וכי על כונס הנכסים לעדכן האם יש מניעה להיעתר למבוקש לאלתר בכפוף לאישור המכר. בהחלטה מיום 5 באפריל 2020 (לאחר שהוגשה תגובת אפריקה ישראל לתגובת כונסי הנכסים לאישור וחתימה על הסכם המכר) נקבע, בין היתר, כי ככל שאפריקה ישראל לא תוכל לעמוד בלוח התשלומים, בית המשפט ידון בכך בנפרד, לאחר קבלת בקשה מתאימה מכונסי הנכסים ותגובות הצדדים. בנוסף, באותו היום, הוגשה התייחסות מטעם כונסי הנכסים לתגובות הצדדים ביחס לבקשה לאישור המכר. בהחלטה מאותו היום בית המשפט הורה כמבוקש בהתייחסות כונסי הנכסים, ובכלל זה, אישר את חוזה המכר וכי הכונסים יחתמו עליו בשם המוכרים.

ביום 23 באפריל 2020 הוגשה מטעם כונסי הנכסים הודעת עדכון ובקשה דחופה למתן הוראות, במסגרתה התבקש, בין היתר, לאשר את בקשת אפריקה ישראל לשינוי בתנאי התשלום ולאשר את רשימת המוכרים העדכנית ואת התמורה העדכנית בהתאם. בהחלטה מאותו היום נקבע, כי על הצדדים להגיש תשובות לבקשת הכונסים כאמור.

ג. תביעת פנינה ברוט (ביאור 18)

לאחר שההצעה נשקלה, הודיעה מבטחים לבית הדין הארצי כי מסיבות מעשיות ומבלי שהדבר ייחשב הכרה בעילת המערער, מקבלת מבטחים את ההצעה. בהתאם להחלטת בית הדין הארצי מבטחים צרפה להודעה נוסח מכתב שבכוונתה לשלוח לעמיתי הקרנות הרלוונטים.

המערער הגיש את התייחסותו להודעת מבטחים וכעת ממתנינים לקבלת החלטת בית הדין הארצי בעניין זה.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

ד. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב לאישור התובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (18 ח'):

ביום 23.4.2020 לאחר שהוגשה תגובת המבקשים לבקשה לפיצול הדין ותשובת הקרנות לתגובתם, ניתנה החלטת בית הדין האזורי הדוחה את בקשת הפיצול ומורה לקרנות להגיש את תגובתן לבקשה הייצוגית וקובעת את סדרי הדין בתיק, תוך קביעה כי בשלב ראשון לא ייערך דיון בכימות הנזק והיקפו.

ה. פרופ' נתן פלדור ופרופ' יחזקאל גילדור נ' שר האוצר (ביאור 18 י')

לאור המצב הפוליטי הנוכחי, החליט בית המשפט העליון כי שר האוצר יגיש הודעה מעדכנת נוספת ביום 17.5.2020.
בעקבות הודעת העדכון שהוגשה ביום 18.5.2020, ועל רקע כינון הממשלה החדשה, החליט בית המשפט העליון כי שר האוצר יגיש הודעת עדכון לגופה של הסוגיה עד ליום 1.7.2020.
בשל המצב האמור, נדחה גם יישום ההחלטה בדבר הפחתת הקצבאות לגמלאים עד למועד תשלום קצבת חודש ינואר 2021.

ו. בקשת מרים לב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (ביאור 18 יא')

המבקשת הגישה בחודש מרץ 2020 ערעור על דחיית בקשתה הייצוגית בבית הדין הארצי לעבודה. טרם נקבעו סדרי שמיעת הערעור.

ז. בג"צ 6386/19 הסתדרות הכללית נ' מ"י מרכז השלטון ובית הדין הארצי לעבודה (ביאור 18 יב')

ביום 11.2.2020 נתן בג"צ החלטה לפיה העתירה תקבע לדיון בפני הרכב והיא נקבעה בהמשך לדיון ביום 30.9.2020, תוך מתן ארכה לחלק מהצדדים הנוספים להגיש את תגובותיהם לעתירה.

ח. בג"צ 2317/20 הארגון הארצי של גמלאי התעשייה האווירית נ' המנהל המיוחד, מבטחים ואח'

בחודש מרץ 2020 הוגשה עתירה למתן צו על תנאי כנגד שר האוצר, הממונה על שוק ההון וקרנות הפנסיה הוותיקות וכן עתירה לצו ביניים שיורה להקפיא את הפחתת קצבאות הגמלאים עליה הוחלט והודע במסגרת ההחלטה לבצע איזון לגירעון האקטוארי שנוצר בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים, עד לסיום ההליכים המשפטיים

טענתם של העותרים, אשר מתרעמים על ההפחתה הצפויה בקצבאות, היא כי ההחלטה לבצע קיצוץ בקצבאות בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים היא החלטה בלתי חוקית ובלתי חוקתית שניתנה ללא סמכות ובניגוד להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א-1981.

ביום 31.3.2020 התקבלה החלטת בג"צ במסגרתה נדחתה הבקשה למתן צו ביניים עוד נקבע, כי על המשיבים להגיש תגובה לעתירה למתן צו על תנאי עד ליום 17.5.2020.
אי העלאת גיל פרישה העומד כיום על 62, העומדת במרכז העתירות, אינה חלק מתחום הסמכות של הקרנות והעתירות בעניין זה אינן מכוונות כלפיהן.
החלטת הקרנות לבצע הפחתה של הקצבאות בגובה העלות הנוספת לקרנות עקב אי העלאת גיל הפרישה לנשים התקבלה כדין.
לפיכך סבורים היועצים המשפטיים של הקרנות, כי הסיכוי שהבקשה למתן צו על תנאי תתקבל קטן מהסיכוי שתידחה.

ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות

במסגרת הניהול המשותף של קרנות הפנסיה שבהסדר משולמות חלק מההוצאות במרוכז עבור כל הקרנות. נערכת התחשבות בין הקרנות ונזקפות הוצאות על פי מודל שאושר.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס		<u>להלן ההרכב:</u>
	2019	2020	
מבוקר	בלתי מבוקר		
אלפי ש"ח			
3,312	846	790	שכר ונלוות
1	1	-	עדכון התחייבות לעובדים
1,781	435	459	החזקת משרד ותפעוליות שונות
2,167	521	619	מחשוב, נטו
728	180	189	פחת רכוש אחר
7,989	1,983	2,057	סה"כ

ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים ייוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018. משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא יינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.

בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון, ביטוח וחסכון. ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים) וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה ובתנאי החקיקה וקרוב לוודאי שהמשך הדיון בהצעת חוק זו יתבצע בכנס הקיץ של הכנסת. הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדרגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא יינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בניסיונות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחיד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78n לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחיד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן-"שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכת האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים.

כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארים החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

בתאריך 20.6.2019 הורה הממונה כי, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

בתאריך 30.3.2020 הורה הממונה כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן וייחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע החל מקצבת ינואר 2021 שתשולם בתאריך 1.2.2021. פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים.

ראה ביאור 18 (יג) לדוחות הכספיים השנתיים לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

ביאור 8: - אירוע מיוחד בתקופת הדוחות ולאחריה

בסוף שנת 2019 התפרץ בסין נגיף COVID-19 (קורונה) בתחילת שנת 2020 התפשט הנגיף ברחבי העולם.

חלק מהמדינות סגרו את שעריהן בפני הבאים ממדינות מסוימות ומדינות אחרות הטילו חובת בידוד למי ששב מארצות אחרות. במדינות רבות הוגבלה תנועת התושבים כדי למנוע את התפשטות המגפה ברחבי המדינות. תנועת התעופה האזרחית והתיירות בעולם הצטמצמה מאוד.

ממשלת ישראל ומשרד הבריאות הנחו על צמצום הפעילות במגזר הציבורי ובמגזר הפרטי. אנשים הונחו להישאר בבתיהם ולא לצאת מהם אלא אם כן מדובר ביציאה לצורך חיוני כדוגמת הצטיידות, יציאה לעבודה במקומות שממשיכים לפעול או צורך רפואי דחוף. שעות הפעילות של התחבורה הציבורית צומצמו והיא הופסקה בלילות ובסופי שבוע. ההגבלות אף הוחמרו עד כדי סגר מוחלט למסר ימים בפסח וביום העצמאות.

על אף שבהמשך נקבעו הקלות במגבלות התנועה ובמגבלות הפעילות במשק, לצעדים שנקטו השלכות כלכליות רבות ובהן:

- ירידות חדות של שערי המניות וניירות ערך אחרים בבורסות בעולם. חלק מהשווקים התאוששו במהלך חודש אפריל, בין היתר לאור צעדים משמעותיים שנקטו מדינות ובנקים מרכזיים לתמרוץ הכלכלה.
- שינויים בשערי הריבית.
- מחסור בחומרי גלם.
- קשיים בשינוע סחורות ואנשים.
- סגירת מפעלים עקב מחסור בחומרי גלם, או עקב הכנסת העובדים סגר או בידוד.
- פגיעה קשה בענפים שלמים כגון: תיירות, תחבורה, בידור, קמעונאות ותעשייה.
- ירידה בצריכה הפרטית ופגיעה בכלל המגזר העסקי.

ההנהלה בחנה את השפעת האירועים על הדוחות הכספיים ליום 31.3.2020 והביאה בפני ועדות ההשקעה את התייחסותה לשערך חלק מהנכסים הלא סחירים. בהמשך לאישור הוועדות בוצעו תיקוני שערך בדוחות הכספיים.

הקרן מקיימת ישיבות הנהלה, ועדות השקעה ופורומים נדרשים אחרים בתדירות גבוהה מן הרגיל על-מנת להמשיך ולעקוב אחר השלכות האירועים על הפעילות העסקית של הקרן.

לא חל שינוי מהותי במשיכות ופדיונות עמיתי הקרן בתקופת הדוחות הכספיים לעומת התקופה המקבילה אשתקד וכן בתקופה שלאחר תאריך המאזן לעומת תקופת הדוחות הכספיים.

דמי הניהול בקרן נגבים על בסיס הוצאות בפועל ולא חל בהם שינוי מהותי בתקופת הדוחות הכספיים לעומת התקופה המקבילה אשתקד וכן בתקופה שלאחר תאריך המאזן לעומת תקופת הדוחות הכספיים.

ההנהלה ביצעה פעולות רבות כדי להמשיך ולספק את עיקר השירותים לעמיתים, ובכלל זה תשלום קצבאות במועד והמשך מתן השירות בערוצים דיגיטליים, טלפוניים וכן באמצעות שליחים, והכל תוך צמצום משמעותי במספר העובדים המגיעים למשרדים, בהתאם להנחיות שנקבעו בתקנות שעת חירום הרלוונטיות, הנחיות משרד הבריאות והנחיות רשות שוק ההון. לאחר תאריך המאזן החלה הקרן לחזור לשגרת עבודה תוך הקפדה על עמידה בתקנות החירום הרלוונטיות ובהנחיות משרד הבריאות.

בתקופה שמתאריך המאזן ועד לתאריך שבו אושרו הדוחות הכספיים, הקרן ביצעה הערכות שוטפות במגמה לבדוק את השפעת האירועים על מצב ההתחייבויות והנכסים.

להערכת ההנהלה ולמידע המצוי בידיה נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, אין סיכון ליכולת הקרן לעמוד בהתחייבויותיה לעמיתה.